

Harrachové – vznešenost zavazuje

recenze knihy

Aristokratické rody Zemí Koruny české lze rozdělit z hlediska času na celkově (předbělohorské a zároveň pobělohorské) i částečně kontinuální (pouze pobělohorské), z ekonomického hlediska na rody s majetkovým a společenským zázemím v českých i rakouských zemích a na rody výlučně zemské, spjaté s určitou částí habsburské monarchie.

Rodem celkově kontinuálním v českých i rakouských zemích byli Harrachové, nositelé erbu červeného štítu a v něm třech stříbrných pštrosích per vetknutých do zlaté koule (puklice?). Pocházeli ze zaniklé vesnice Harachy na jihu Čech, tvořili dvě rodové linie – českou (vymřela v roce 1725) a (horno) rakouskou, která dosáhla většího významu mj. povýšením Leonarda IV. z Harrachu do stavu říšských svobodných pánů v roce 1552 a získáním říšského hraběcího titulu Karlem I. z Harrachu v roce 1623. Harrachové zastávali významné úřady, postupně přesouvali svojí hospodářskou a politickou aktivitu více do českých zemí, kde se posléze zabývali i národnostní otázkou a podporou vzdělanosti. V projektu Národního památkového ústavu Po stopách šlechtických rodů padla volba na Harrachy a jeho 13. ročník je rodu věnován. Vrcholem harrachovského roku by měla být publikace nazvaná Harrachové – vznešenost zavazuje, vydaná v březnu roku 2023.

PaedDr. Jan Luštinec (emeritní ředitel Krkonošského muzea v Jilemnici a významný badatel o dějinách rodu Harrachů), Mgr. Petr Nosek (zástupce kastelána zámku Hrádek u Nechanic), Mgr. Adam Rejha (pracovník NPÚ) - napsali kompaktní „harrachovskou“ monografii. Splnili vytýčený cíl? Kniha je rozdělená do úvodu a šestnácti kapitol - textových medailonů o jednotlivých osobnostech rodu. Trio autorů důkladně využilo svých odborných znalostí a zkušeností s harrachovskými sbírkovými či archivními fondy. Dějinný příběh rodu je popsán věcně i objektivně (např. posouzení postojů Jana Nepomuka Antonína Harracha v době okupace v letech 1939 – 1945) a jsou vysvětlena přediva společenských i příbuzenských vztahů Harrachů. Podrobně se lze seznámit se složitými reáliemi raně pobělohorské doby (Isabella Kateřina z Harrachu jako manželka Albrechta

z Valdštejna a věcné posouzení podílu arcibiskupa a kardinála Arnošta Vojtěcha z Harrachu na procesu rekatolizace), ale informativně objevený je pohled na ekonomické a z nich vyplývající sociální vazby Harrachů k poddaným (posléze zaměstnancům) a kulturní mecenát (Jan Nepomuk Harrach jako podporovatel vzdělávacích institucí v českých zemích či sociální vztah Otty Jana Nepomuka Harracha k jeho vychovateli básníku Juliu Zeyerovi). Publikováno je množství dobových fotografií rodových sídel a značný prostor je věnován dějinám a popisu harrachovských nemovitostí v Čechách na Moravě i v Rakousku (Ferdinand Bonaventura a jeho syn Alois Tomáš Raimund Harrachové jako císařští diplomaté a zakladatelé obrazárny na zámku Rohrau) a údajům o jejich historii – v přehledu se pouze nenalézá podrobnější informace o současném vlastnictví a využití zámku v Brucku nad Litavou. Závěrečná část knihy se týká Harrachů žijících na Moravě (Janovice u Rýmařova, Kunín, Velké Meziříčí). Zajímavě se jeví nepřímé porovnání dvou odlišných životních osudů – veřejnosti známějšího Františka Harracha, který byl přítomen atentátu na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este v Sarajevu (zakrvácený kapesník se nachází ve sbírkách velkomeziříčského zámku) a méně známé Marie Walburgy Waldburg – Zeil roz. Harrachové a jejího vzdělávacího mecenátu, vždyť žákem školy na zámku v Kuníně byl pozdější významný český historik a politik František Palacký.

Monografie Harrachové – vznešenost zavazuje - je stylově jednotná, kvalitní redigování výrazně přispělo ke kompaktnosti textu obsahujícího i četné poznámky a volně vložený rodokmen Harrachů. Autoři vytýčený cíl splnili. Kniha bude vrcholem 13. ročníku projektu Po stopách šlechtických rodů a může se stát pozváním k návštěvě památkových objektů spjatých nejen s Harrachy, ale i klíčem k pochopení jejich dějinné role.

PaedDr. Jan Luštinec, Mgr. Petr Nosek, Mgr. Adam Rejha: Harrachové – vznešenost zavazuje, ISBN: 978-80-906784-6-0, 212 str., 1. vyd., NPÚ – územní památková správa na Sychrově, Sychrov v roce 2023.

Autor textu: Stanislav Vaněk